

Hanna Kamińska

nauczyciel geografii

Gimnazjum nr 6 im. Edwarda Raczyńskiego

Osiedle Przyjaźni 136

Poznań

„WIEDZA O MIEŚCIE RODZINNYM”

plan zajęć fakultatywnych

I. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PLANU ZAJĘĆ

Plan zajęć nawiązuje do zagadnień ścieżki międzyprzedmiotowej: *edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie* i uwzględnia:

- a) położenie, powierzchnię i podział administracyjny miasta,
- b) elementy historii regionu i jego najwybitniejszych przedstawicieli,
- c) główne zabytki architektury,
- d) walory turystyczne i możliwości rozwoju turystyki,
- e) pochodzenie i charakterystykę społeczności lokalnej,
- f) świat nauki i kultury miasta rodzinnego,
- g) aktualne wydarzenia w życiu społeczno – polityczno – kulturalnym,
- h) zmiany następujące na terenie miasta w wyniku działalności gospodarczej,
- i) współczesne problemy miasta,
- j) znaczenie i rola miejscowości rodzinnej w regionie, kraju i Europie.

Poza wymaganiami odnoszącymi się do *edukacji regionalnej* uwzględniono także zadania do ścieżek:

a) *edukacja ekologiczna:*

- uświadomienie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania,
- określenie znaczenia działań, podejmowanych na rzecz najbliższego środowiska;

b) *edukacja czytelnicza i medialna:*

- umiejętność segregowania informacji i krytycznego ich odbioru,
- przygotowanie do pracy samokształceniowej,
- wykorzystanie mediów jako narzędzi pracy intelektualnej,
- sporządzanie bibliografii do własnych opracowań.

Treści zajęć nawiązują również do zagadnień omawianych na różnych przedmiotach. Korelacja międzyprzedmiotowa obejmuje:

a) *wiedzę o społeczeństwie:*

- rozumienie ważnych wydarzeń życia społecznego, politycznego i gospodarczego miasta,
- wyrabianie poczucia wartości i przydatności indywidualnego i grupowego działania na rzecz społeczności lokalnej,
- kształcenie zachowań ukierunkowanych na ochronę i propagowanie dziedzictwa kulturowego;

b) *język polski:*

- doskonalenie umiejętności mówienia, słuchania, czytania i pisanie,
- uzasadnianie i obrona w dyskusji własnych punktów widzenia;

c) *informatykę:*

- redagowanie tekstów i tworzenie rysunków za pomocą komputera,
- tworzenie dokumentów zawierających tekst, grafikę i tabele,
- korzystanie z multimedialnych źródeł informacji.

II. PRIORYTETY PODCZAS REALIZACJI ZAJĘĆ

Najważniejsze cele edukacyjne:

- a) uświadomienie znaczenia własnego regionu i jego dziedzictwa kulturowego,
- b) wyrobienie poczucia odpowiedzialności za swoje najbliższe środowisko,
- c) gotowość rozwiązywania w przyszłości problemów społeczności lokalnej,
- d) uświadomienie roli i znaczenia Poznania w regionie, Polsce i Europie,
- e) pogłębianie i umacnianie postawy patriotyzmu; ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości lokalnej.

III. TREŚCI EDUKACJI

moduł	I.p	temat lekcji	godz.	cel główny	metody pracy
Historia Poznania na tle historii Polski.	1.	Źródła informacji turystycznej.	1	Zapoznanie z różnymi źródłami wiedzy i umiejętność wykorzystywania ich przez uczniów w procesie uczenia się.	- okaz - pis
	2.	Początki i przeszłość miasta.	3	Zapoznanie z najstarszymi dziejami i zabytkami Poznania.	- opowiadanie - opis obserwacji - bezpośrednia praca z lekturą uzupełniającą
	3.	Poznań w średniowieczu i okresie I Rzeczypospolitej.	3	Ustalenie kierunków rozwoju miasta w okresie I Rzeczypospolitej.	- opowiadanie - opis obserwacji - bezpośrednia praca z lekturą uzupełniającą
	4.	Poznań współczesny.	3	Określenie granic i wyglądu miasta współczesnego.	- opowiadanie - opis obserwacji - bezpośrednia praca z

				lekturą uzupełniającą	
	5.	Wybitne postacie historyczne związane z miastem.	2	Poznanie wybitnych postaci historycznych i wykazanie ich zasług dla Poznania.	<ul style="list-style-type: none"> - heureka - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
Kultura i sztuka miasta. II.	6.	Architektura romańska – wiadomości ogólne i zabytki romańskie w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu romańskiego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	7.	Architektura gotycka – wiadomości ogólne i zabytki gotyku w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu gotyckiego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	8.	Architektura renesansowa – wiadomości ogólne i zabytki renesansu w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu renesansowego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	9.	Architektura barokowa – wiadomości ogólne i zabytki baroku w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu barokowego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	10	Architektura klasycystyczna – wiadomości ogólne i zabytki klasycyzmu w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu klasycystycznego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacji - pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne

11	Architektura secesyjna – wiadomości ogólne i zabytki secesji w Poznaniu.	1	Wydzielenie najważniejszych cech stylu secesyjnego i przyporządkowanie mu konkretnych budowli.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - obserwacja pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
12	Muzea Poznania: Muzeum Historii Miasta Poznania.	2	Pobudzenie zainteresowania przeszłością.	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja bezpośrednia - praca z lekturą uzupełniającą
13	Muzea Poznania: Muzeum Instrumentów Muzycznych.	2	Nabieranie ogłady kulturalnej.	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja bezpośrednia - praca z lekturą uzupełniającą
14	Muzea Poznania: Muzeum Narodowe.	2	Kształtowanie szacunku dla dorobku przeszłych pokoleń.	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja bezpośrednia - praca z lekturą uzupełniającą
15	Ogrody, parki i pomniki Poznania – rozmieszczenie i ich rola w życiu codziennym mieszkańców.	1	Wykazanie różnicowania oraz użyteczności parków i skwerów w życiu codziennym Poznania	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureka - obserwacja pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
16	Instytucje naukowe i kulturalne, szkolnictwo i uczelnie wyższe w Poznaniu oraz ich rozmieszczenie na planie miasta.	2	Określenie roli instytucji naukowych i szkolnictwa wyższego w rozwoju miasta.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureka - obserwacja pośrednia - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne

Miasto współczesne. III.	17	Położenie, powierzchnia, liczba mieszkań-ców, podział administracyjny (dzielnice i osiedla). Jak żyje się w dużym mieście?	1	Sprecyzowanie problemów wielkiego miasta.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z rocznikiem statystycznym - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	18	Ludność Poznania – pochodzenie, mowa, zwyczaje i obrzędy.	1	Poznanie zwyczajów i obrzędów charakterystycznych dla regionu i uświadomienie konieczności ich kultywowania.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	19	Życie społeczno – polityczne i wybitne postacie współczesne miasta.	1	Ustalenie najbardziej znanych postaci współczesnego Poznania i wykazanie wpływu ich działalności na rozwój miasta.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą
	20	Najważniejsze obiekty przemysłowe i ich produkcja.	1	Określenie dominujących gałęzi gospodarki w mieście.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	21	Problemy gospodarki w regionie.	1	Wydzielenie problemów gospodarczych regionu i ustalenie ich przyczyn.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	22	Stan środowiska przyrodniczego w poznańskim powiecie grodzkim.	1	Ocena zmian, jakie następują w regionie wskutek gospodarczej działalności człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
	23	Najważniejsze obiekty użyteczności publicznej. Imprezy kulturalne w mieście.	1	Uświadomienie korzystnego wpływu uczestnictwa w imprezach kulturalnych i o charakterze naukowym na rozwój osobowościowy.	<ul style="list-style-type: none"> - opis - heureza - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne

	24	Atrakcje turystyczne Poznania.	1	Sformułowanie najważniejszych walorów turystycznych Poznania. Ocena możliwości rozwoju turystyki w mieście.	- heureka - praca z lekturą uzupełniającą - ćwiczenia techniczne
			Σ 35 h		

IV. ZADANIA NAUCZYCIELA

1. Budzenie zainteresowania przeszłością i współczesnymi wydarzeniami, dotyczącymi miasta.
2. Pobudzanie aktywności uczniów, chęci działania.
3. Wdrażanie do samodzielnej pracy.
4. Nauka korzystania z różnorodnych źródeł wiedzy, w tym – z własnych obserwacji.
5. Kształtowanie postawy szacunku dla swojego regionu i uznania dla dorobku przeszłych pokoleń.
6. Wskazywanie możliwości wykorzystania nabytej wiedzy w przyszłych działaniach.
7. Kształtowanie dociekliwości, refleksyjności i zdrowego krytycyzmu.
8. Wyrabianie umiejętności mówienia w sposób ciekawy i dowcipny (mówienia takiego, aby wszyscy chcieli, a nie musieli słuchać).

V. SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA

UCZEŃ:

- wskazuje na mapie i określa położenie geograficzne Poznania,
- opisuje cechy środowiska przyrodniczego własnego regionu,
- zna najważniejsze wydarzenia w historii Poznania i omawia je na tle historii Polski,
- określa granice i opisuje wygląd miasta średniowiecznego, w okresie I Rzeczypospolitej, miasta XIX – wiecznego i współczesnego,
- omawia kierunki rozwoju przestrzennego miasta od początku XIX wieku do dziś,
- charakteryzuje życie gospodarcze, polityczne i kulturalne w Poznaniu w okresie zaborów i II wojny światowej,
- wymienia najwybitniejsze postaci historyczne związane z miastem i określa znaczenie ich zasług,
- rozumie podstawowe pojęcia z historii sztuki,
- przytacza najważniejsze cechy podstawowych stylów architektonicznych,
- rozpoznaje style architektoniczne w budynkach poznańskich,
- charakteryzuje obiekty zabytkowe, zna ich pierwotne przeznaczenie,

- wykazuje odrębność lub niepowtarzalność zabytków Poznania,
- przedstawia zagrożenia obiektów architektury, proponuje sposoby ich ochrony lub wykorzystania,
- zna zbiory różnych rodzajów muzeów, jest świadomy konieczności istnienia placówek muzealnych,
- zna rozmieszczenie najbardziej znanych pomników w mieście,
- określa funkcje parków i skwerów oraz dowodzi ich użyteczności w życiu codziennym poznaniaków,
- wymienia najbardziej znaczące uczelnie wyższe w Poznaniu,
- zna instytucje naukowe i kulturalne w mieście i wyjaśnia ich rolę w życiu Poznania,
- swobodnie korzysta z informatorów turystycznych,
- odczytuje treść planu miasta,
- dokonuje obliczeń odległości i powierzchni przy użyciu skali mapy,
- omawia pochodzenie ludności,
- opisuje zwyczaje i obrzędy charakterystyczne dla regionu,
- przeprowadza ankiety i wywiady z mieszkańcami Poznania,
- wymienia wybitne postacie współczesne miasta oraz zna dziedziny ich działalności,
- rozumie gwarę poznańską,
- analizuje aktualne problemy ludnościowe w mieście i regionie,
- wyszukuje i gromadzi informacje o aktualnych imprezach kulturalnych i turystycznych w mieście,
- określa dominujące gałęzie gospodarki,
- podaje przykłady przekształcenia środowiska przyrodniczego w poznańskim powiecie grodzkim,
- analizuje pozytywne i negatywne działania człowieka w najbliższej okolicy,
- krytycznie analizuje relacje między działalnością człowieka a stanem środowiska,
- omawia problemy gospodarki w regionie – zatrudnienie, bezrobocie, sytuację materialną ludności itp.,
- opisuje wybrane walory turystyczne Poznania,
- wskazuje perspektywy rozwoju turystyki w mieście,
- ocenia znaczenie Poznania w skali kraju i Europy,
- bez problemu korzysta z podstawowych źródeł informacji: słowników, encyklopedii, literatury i czasopism popularnonaukowych, danych statystycznych oraz własnych obserwacji,
- selekcjonuje informacje,
- rozumie podstawowe komunikaty zawierające fakty z życia miasta i regionu,
- wymienia podstawowe źródła informacji o swojej miejscowości.

VI. ORGANIZACJA KSZTAŁCENIA

Powyższa propozycja przewiduje realizację zajęć w ciągu 1 roku szkolnego przy jednej godzinie tygodniowo (czyli w ciągu 35 godzin). Kierowana jest do uczniów wszystkich klas gimnazjum, a szczególnie – do uczniów klas o profilu ekologiczno – turystycznym.

Podczas realizacji zajęć należy wykorzystywać metody, które przede wszystkim pobudzą uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz rozwiną umiejętność pracy indywidualnej i grupowej.

Za najwłaściwsze formy uznano zajęcia w terenie, obserwacje, prace z planami (mapami) i materiałami źródłowymi, wywiady, dyskusje i wykonywanie prac, które wyzwolą

zdolności artystyczne uczniów. W trakcie realizacji programu niemałą rolę mogą odgrywać rozmowy z domownikami, zarówno na tematy bieżące, związane z Poznaniem, jak i z przeszłości miasta.

Proponowane zajęcia można więc traktować również jako narzędzie w pracy wychowawczej, gdyż w realizację niejednego zadania może być zaangażowana cała (wielopokoleniowa) rodzina.

VI. OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Zajęcia z *wiedzy o mieście rodzinnym* mają dość luźny charakter. Samo uczestnictwo uczniów w projekcie świadczy o ich szczególnym zainteresowaniu krajoznawstwem i turystyką oraz o wyraźnej chęci poszerzenia swojej wiedzy z tych dziedzin.

Podczas zajęć istnieje możliwość obserwacji wypowiedzi ustnych lub pisemnych oraz działań praktycznych uczniów (plakaty, albumy, prezentacje multimedialne itp.). Prace studialne stanowią okazję do sprawdzenia umiejętności samodzielnego korzystania np. ze zbiorów bibliotecznych, doboru materiałów źródłowych oraz indywidualnego lub zespołowego ich opracowywania. Ponadto istnieje możliwość zbadania umiejętności publicznego występu.

VII. ŚRODKI DYDAKTYCZNE

1. Mapy fizyczne ścienne: „Polska”, „Wielkopolska”
2. Plan miasta Poznania
3. Przewodniki i foldery
4. Albumy tematyczne, fotografie obiektów zabytkowych
5. Prasa codzienna
6. Komputer z dostępem do internetu
7. Opracowania multimedialne
8. Materiały piśmiennicze (mazaki, kolorowe kartony itp.)

VIII. LITERATURA

1. Boras Z., *Książęta Piastowscy Wielkopolski*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1983
2. Boras Z., Trzeciakowski L., *W dawnym Poznaniu*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1969
3. Broniewski T., *Historia architektury dla wszystkich*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wrocław 1990
4. Charytonow E., *Zarys historii architektury*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1963
5. *Cmentarz Zasłużonych na Wzgórzu Świętego Wojciecha w Poznaniu*. Praca zbiorowa pod redakcją M. A. Smockiewiczowej i R. Linette Wydawnictwo Miejskie Poznań 1997
6. *Gazeta Wyborcza Poznańska* – wydania z 2002 r.: 01 III, 12. 19 IV, 31 V, 14 VI, 05. 12 VII

7. Gruchmanowa M., Witaszek – Samborska M., Żak – Święcicka M., *Mowa mieszkańców Poznania*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1987
8. Jędrzejczak B., Pawełczyk J., Surdyk – Fertsch W., Szeweluk – Wyrwa B., Mosiek T., *Wielkopolska moja mała ojczyzna – zeszyt ćwiczeń kl. VII*. Wydawnictwo „Arka” Poznań 1996
9. Jędrzejczak B., Pawełczyk J., Surdyk – Fertsch W., Szeweluk – Wyrwa B., Mosiek T., *Wielkopolska moja mała ojczyzna – zeszyt ćwiczeń kl. VII*. Wydawnictwo „Arka” Poznań 1996
10. Kondziela *Stare Miasto w Poznaniu*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1975
11. Kosmanowie B. M., *Sylwetki Wielkopolan*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1988
12. Łęcki W., *Zwiedzamy Poznań*. Wydawnictwo PTTK „Kraj” Warszawa 1990
13. Łęcki W., Jaśkowiak F., *Przewodnik po Poznaniu*. Wydawnictwo „Sport i Turystyka” Warszawa 1991
14. Łęcki W., Maluśkiewicz P., *Poznań od A do Z*. Krajowa Agencja Wydawnicza Poznań 1986
15. Maluśkiewicz P., *Wielkopolskim traktem*. Wydawnictwo WBP Poznań 1997
16. Osińska B., *Sztuka i czas*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1986
17. Pawełczyk J., Surdyk – Fertsch W., Szeweluk – Wyrwa B., Mosiek T., *Wielkopolska moja mała ojczyzna – zeszyt ćwiczeń kl. V*. Wydawnictwo „Arka” Poznań 1997
18. Pawełczyk J., Surdyk – Fertsch W., Szeweluk – Wyrwa B., Mosiek T., *Wielkopolska moja mała ojczyzna – zeszyt ćwiczeń kl. VI*. Wydawnictwo „Arka” Poznań 1997
19. Pazder J., *Poznań najkrócej*. Wydawnictwo Miejskie Poznań 1990
20. Pazder J., *Poznań – Ostrów Tumski*. Wydawnictwo Miejskie Poznań 2000
21. *Poznań – Zarys dziejów*. Praca zbiorowa pod redakcją J. Topolskiego Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1973
22. Stopczyk S. K., *Plastyka kl. VI*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1986
23. Stopczyk S. K., *Plastyka kl. VII*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1986
24. *Świat Wiedzy – dział Sztuka, rozdziały: 5, 7, 12, 19, 40, 63*
25. Warkoczewska M., *Dawny Poznań. Widoki i fotografie miasta z lat 1618 – 1939*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1983
26. Zakrzewski Z., *Nazwy osobowe i historyczne ulic Poznania*. Wydawnictwo Poznańskie Poznań 1971
27. Zakrzewski Z., *Przechadzki po Poznaniu lat międzywojennych*. Urząd Miasta – Wydział Kultury, Biblioteka – Kroniki Miasta Poznania, Warszawa – Poznań 1974
28. *Życie świata. Dzieje i wydarzenia – dział Historia sztuki, rozdziały: 21, 22, 23, 24, 28, 29, 32, 33, 35*